

Häme

8.2.2011

LUV/28/2011

Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

Voimavapriikki Oy
Aukeentie 3
30100 Forssa

Forssan tuulivoimahanke

LAUSUNTO YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMASTA

Voimavapriikki Oy on toimittanut 23.9.2010 Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen (ELY-keskukseen) ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaisen arviointiohjelman (YVA-ohjelman) Forssan tuulivoimahankkeesta. YVA-ohjelman on laatinut hankkeesta vastaavan toimeksiannosta Groundia Oy (30.11.2010 alkaen Ramboll Finland Oy). Hämeen ELY-keskuksen Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue toimii YVA-menettelyssä yhteysviranomaisena ja antaa YVA-ohjelmasta yhteysviranomaisen lausunnon. Näiden tahojen yhteystiedot ovat seuraavat:

Voimavapriikki Oy, Aukeentie 3, Forssa

Konsultista ei ole ajantasaisia yhteystietoja.

Hämeen ELY-keskus, Kirkkokatu 12, PL 29, 15141 Lahti

Hanketiedot

Hanke käsittää tuulivoimapuiston rakentamisen ja toiminnan Kiimasuon Envitech-alueella ja sen ympäristössä. Hanke sijaitsee Forssan ja Tammelan kuntien alueella lähellä Jokioisten rajaa. Hankkeella on toteuttamatta jättämisen vaihtoehto ja kaksi toteutusvaihtoehtoa: vaihtoehto 1:ssä hankealueella rakennetaan ja otetaan käyttöön 15 ja vaihtoehto 2:ssa 30 turbiinia vuoteen 2013 mennessä. Kokonaiskorkeudeltaan 140 – 170 metrin mittaisten turbiinien lisäksi alueelle tarvitaan teitä, voimalinjoja ja muuntajia. Hankealueen pinta-ala on vaihtoehdossa 1 noin 3,6 ja vaihtoehdossa 2 noin 7,4 km². Myöhemmin hankesuunnitteluun on otettu vielä uusi vaihtoehto 3, jossa hankealue laajenee Forssassa ja Tammelassa ja ulottuu lisäksi myös Jokioisten alueelle. Vaihtoehto 3 on pinta-alaltaan 14,9 km², ja alueelle on tarkoitus sijoittaa 25 tuulivoimalaa. Sittenmin hankealue on edelleen laajentunut itä- ja länsisuunnassa, ja tuulivoimaloita on 35 (karttaliite).

Suoritemaksu (hankkeesta vastaavalle)

7 200 €

YVA-menettely

YVA-menettelyä on tässä hankkeessa sovellettava Hämeen ELY-keskuksen 31.8.2010 tekemän YVA-menettelyn harkinnanvaraista soveltamista koskevan tapauskohtaisen päätöksen perusteella.

YVA-menettely alkoi, kun Voimavapriikki Oy toimitti YVA-ohjelman yhteysviranomaisena toimivalle Hämeen ELY-keskukselle. YVA-ohjelma on hankkeesta vastaavan suunnitelma siitä, mitä vaihtoehtoja hankkeella on ja mitä ympäristövaikutuksia aiotaan selvittää ja millä menetelmillä. ELY-keskus kuulutti YVA-ohjelman nähtävillä olosta ja toimitti sen nähtäville. Kaikki, joiden oloihin tai etuihin hanke voi vaikuttaa, samoin kuin ne yhteisöt ja säätiöt, joiden toimialaa hankkeen vaikutukset saattavat koskea, voivat ilmaista mielipiteensä arviointiohjelmasta. ELY-keskus myös pyysi arviointiohjelmasta lausunnot.

Kuulutusajan ollessa loppuillaan hankkeesta vastaavan edustaja otti yhteyttä ja kertoi, että suunnitteluun oli tullut mukaan uusi, aiemmista huomattavasti poikkeava vaihtoehto. Jotta se oltaisiin saatu YVA-menettelyyn mukaan samanveroisena muiden vaihtoehtojen kanssa, yhteysviranomaisen päätti kuuluttaa uuden vaihtoehdon YVA-ohjelman täydennyksenä vastaavalla tavalla kuin alkuperäisen YVA-ohjelman ja pyytää siitä lausunnot lausunnonantajilta. Tämän jälkimmäisen kuulutuksen lopulla kävi ilmi, että hanke on edelleen muuttunut: alue on laajentunut itä- ja länsipuolelta, ja tuulivoimaloiden määrä on kasvanut. Tätä uusinta muutosta ei enää asetettu nähtäville eikä siitä pyydetty lausuntoja eikä mielipiteitä.

Saatuaan mielipiteet ja lausunnot sekä alkuperäisestä YVA-ohjelmasta että sen täydennyksestä ELY-keskus antaa niistä yhteysviranomaisen lausunnon hankkeesta vastaavalle. Lausunnossa yhteysviranomaisen ottaa huomioon saamansa tiedon hankkeen viimeisestä laajenemisesta.

Hankkeesta vastaava tekee tarvittavat ympäristöselvitykset YVA-ohjelman ja sen täydennyksen sekä yhteysviranomaisen lausunnon mukaisesti ja kokoaa tiedot arviointiselostukseksi. Tässä hankkeessa sen on arvioitu valmistuvan loppukeväästä 2011. YVA-selostuksesta pyydetään lausunnot ja mielipiteet ja pidetään yleisötilaisuus vastaavalla tavalla kuin YVA-ohjelmasta. ELY-keskus antaa lopuksi yhteysviranomaisen lausunnon arviointiselostuksesta ja sen riittävydestä.

Hankkeen edellyttämät luvat

Viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon. Tämä koskee paitsi ympäristölupaa myös muita hankkeen toteuttamisen edellyttämiä lupia. Hanketta koskevasta lupapäätöksestä tai muusta päätöksestä on käytävä ilmi, kuinka arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto on otettu huomioon.

Eri menettelyiden yhteensovittaminen

YVA-menettelyn ja tarvittavan kaavoituksen yhteensovittamisesta ja aikatauluista pidettiin neuvottelu 27.1.2011. Siinä sovittiin, että hankealueelle laaditaan Forssan, Jokioisten ja Tammelan kuntien yhteinen teemaosayleiskaava. Kaavan valmistelussa hyödynnetään YVA-menettelystä saatavia aineistoja. Kaavaluonnoksen ja YVA-selostuksen nähtävilläolo ja esittely sovittiin alustavasti hoidettavaksi yhteisellä kuulutuksella ja yleisötilaisuudella.

Arviointiohjelmasta ja sen täydennyksestä tiedottaminen ja kuuleminen

Arviointiohjelman nähtävillä olosta kuulutettiin Forssan Lehdessä 2.10.2010. Kuulutus ja YVA-ohjelma olivat nähtävillä Forssan kaupungintalolla sekä Tammelan ja Jokioisten kunnantaloilla. YVA-ohjelma oli nähtävillä myös Forssan, Tammelan ja Jokioisten kirjastoissa sekä sähköisesti ELY-keskuksen verkkosivuilla osoitteessa www.ely-keskus.fi/hame/yva > Vireillä olevat YVA-hankkeet. Kuulutus oli sähköisesti ELY-keskuksen verkkosivuilla osoitteessa www.ely-keskus.fi/hame > Ajankohtaista > Kuulutukset. Hanketta ja arviointiohjelmaa esiteltiin yleisötilaisuudessa 12.10.2010. Arviointiohjelman täydennys ja sitä koskeva kuulutus olivat nähtävillä edellä mainituissa paikoissa sekä ELY-keskuksen verkkosivuilla 2.12.2010 – 30.1.2011. Täydennystä koskeva kuulutus julkaistiin Forssan Lehdessä 2.12.2010. Uutta yleisötilaisuutta ei järjestetty. Toista hankkeen laajennusta ei kuulutettu eikä se ollut nähtävillä.

Arviointiselostuksesta ja sen täydennyksestä pyydettiin lausunnot Forssan kaupunginhallitukselta, Jokioisten ja Tammelan kunnanhallituksilta, Uudenmaan ELY-keskuksen Liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueelta, Hämeen liitolta, Etelä-Suomen aluehallintoviraston Ympäristöterveydeltä, Hämeen maakuntamuseolta/Hämeenlinnan kaupungin historialliselta museolta, Forssan seudun terveydenhuollon kuntayhtymän Terveysvalvonnalta, Metsäkeskus Häme-Uusimaalta, Etelä-Hämeen riistanhoitopiiriltä, Metsähallituksen Etelä-Suomen Luontopalveluilta, Museovirastolta ja TraFi Ilmailulta.

Yhteenveto annetuista lausunnoista ja mielipiteistä

Forssan kaupunginhallitus toteaa, että onnistuessaan hanke tukee kaupungin ja muun Forssan seudun elinkeinopoliittista strategiaa ja sen toteutumista. Muilta osin kaupunginhallitus viittaa ympäristölautakunnan valmistelemaan lausuntoon. Siinä todetaan, että alueella voimassa olevien lupien tiedot pitää päivittää ja arvioinnissa pitää ottaa huomioon Tammelan kunnan puolella vireillä olevan Sinipäänsuon turvetuotantohankkeen vaikutukset tuulivoimalaitokselle. Rakentamisen ja toiminnan aikaisten ympäristövaikutusten eri osa-alueet on tuotu hyvin esiin. Luontovaikutusten arviointiin pitää kuitenkin tehdä lisäselvityksiä. Esim. vuoden 2002 maastokartoitus on ehdottomasti vanhentunut ja sitä voidaan käyttää korkeintaan jo tapahtuneiden muutosten seurantatietona. Yhte-

nä merkittävänä toiminnan vaikutuksena saattaa olla lintujen törmäys tuulivoimaloihin. Lintujen kulkureittien selvitystyön pitäisi olla vaikutusten arvioinnin pohjana. Arvioitaessa vaikutuksia yhdyskuntarakentamiseen, maankäyttöön ja maisemaan pitää yhtenä tekijänä ottaa huomioon YVA-menettelyssä oleva biohajoavan materiaalin käsittelyn laajennus- ja kehittämishanke sekä ympäristövaikutusten kannalta että siltä osin, että ne sijoittuvat osin samoille alueille. Sosiaalisia vaikutuksia arvioitaessa ei pitäisi sulkea pois mahdollisia negatiivisia vaikutuksia sen lisäksi, että aiotaan arvioida hankkeen hyödyt ja positiiviset vaikutukset Forssan kaupungin ja Kiimassuon Envitech-alueen elinkeinoelämälle. Maankäytöstä pitää selvittää, kuinka tuulivoimalat, niiden vaatimat sähkövedot ja tiestö vaikuttavat osayleiskaavan toimintojen sijoittumiseen ja suojaviheralueelle tehdyn metsänhoitosuunnitelman tavoitteisiin. Forssan alueella suunnitellut tuulivoimalat sijaitsevat jätteenkäsittelyalueella, sen suojaviheralueella sekä teollisuusalueella. Jätealueen itäpuolella olevan suojavihervyöhykkeen kautta on esitetty maakuntakaavassakin osoitettu yhteys Torronsuolle. YVAssa pitää selvittää se, mitä rajoituksia tuulivoimalat asettavat eri maankäyttömuodoille, kuten kulkemiselle, teollisuuden rakentamiselle tai jätealueen sijoittumiselle. Suojaviheralueelle tehdyssä metsänhoitosuunnitelmassa pyritään hoitamaan metsää eri ikäisenä ja monilajisena siten, että puusto suojaa jatkuvasti. Varsinkin kaupungin suuntaan tuleva mäkialueen reuna-alueen puusto on tärkeä. Aluetta suositellaan hoidettavaksi esim. pienaukkoja tekemällä. *YVA-ohjelman täydennyksestä* antamassaan lausunnossa kaupunginhallitus toteaa, että hankealue on levinnyt kaupungin puolella niin laajalle, että hanketta ei voi ratkaista vireillä olevan Kiimassuon asemakaavan avulla. Tuulivoimaloiden sijoitusta tulisi tarkastella teemayleiskaavan avulla. Arviointiselostuksen käyttökelpoisuus paranee, jos jo YVA-arvioinnissa tarkastellaan yksittäisten tuulivoimaloiden aiheuttamia ympäristövaikutuksia. Arviointitulosten tulee olla käytettävissä yleiskaavaa ja asemakaavaa laadittaessa, jotta kaavat voidaan laatia ripeästi. Alueella, jolle laaditaan asemakaava, ympäristövaikutuksia tulee tarkastella niin tarkasti kuin asemakaavoitustyö ja asemakaavaselvitykset vaativat. Onnistuessaan hanke tukee Forssan seudun elinkeinopoliittisen strategian toteutumista.

Tammelan kunnanhallitus viittaa ympäristölautakunnan valmistelemaan lausuntoon. Siinä todetaan, että arvioinnissa tulee ottaa huomioon Tammelan kunnan puolella vireillä olevan Sinipäänsuon turvetuotannon vaikutukset tuulivoimalaitostoiminnalle. Rakentamisen ja toiminnan aikaisten ympäristövaikutusten eri osa-alueet on tuotu hyvin esiin. Luontovaikutusten arviointiin pitää kuitenkin tehdä lisäselvityksiä. Tammelan puolella tehty luontoselvitys osayleiskaavoitusta varten ei tarkkuudeltaan kaikilta osin riittäne rakentamishankkeiden pohjaksi. Yhtenä merkittävänä toiminnan vaikutuksena saattaa olla lintujen törmäys tuulivoimaloihin. Lintujen kulkureittien selvitystyön pitäisi olla vaikutusten arvioinnin pohjana. Alueella liikkuu jätteenkäsittelyalueen, Torronsuon kansallispuiston sekä Loimalammin ja Pyhäjärven ruovikkoalueiden lä-

heisyyden vuoksi paljon lintuja. Maankäyttöön aiheutuvia vaikutuksia arvioitaessa tulee ottaa huomioon nähtävillä olevan Sukula-Häiviä osayleiskaavaluonnoksen aluevaraussuunnitelmat Kiimassuon jätteiden käsittelyalueen laajentumiseksi Tammelan puolelle rajaa Sinipäänsuon alueella sekä yleiskaavassa suunniteltujen teollisuusaluevarausten toteutuminen. Sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa tulee varautua myös hankkeen mahdollisiin negatiivisiin vaikutuksiin. Arvioinnissa tulee selvittää rakentamisen vaikutukset metsätalouden harjoittamiseen, virkistyskäyttöön ja kulkemiseen metsäalueella laitosten välittömässä läheisyydessä. Hankkeen maisemavaikutukset ovat merkittävät ja laajalle ulottuvat. Maisemavaikutusten arvioinnissa tulee kiinnittää erityistä huomiota vaikutuksiin Sukulan vanhalle kyläalueelle. *YVA-ohjelman täydennyksestä* antamassaan lausunnossa kunnanhallitus toteaa, että toteutuessaan vaihtoehto 3:n mukaisena tuulipuiston alue laajenee lähemmäksi asutusta Tammelassa Häiviässä ja Sukulan kylässä, minkä vuoksi kunnanhallitus edellyttää, että ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa tulee selvittää tuulivoimaloiden vaikutukset ympäröivään asutukseen.

Jokioisten kunnanhallitus toteaa *YVA-ohjelman täydennyksestä* antamassaan lausunnossa, että arvioinnissa on otettava huomioon riittävästi tuulivoimaloiden vaikutukset asutukseen, ympäristöön ja lintujen lentoreitteihin. Tuulivoimaloiden sijoitusta olisi järkevintä tarkastella teemayleiskaavan avulla.

Forssan seudun terveydenhuollon kuntayhtymä toteaa, että hankealueella tai sen välittömässä läheisyydessä on jo useita melua tuottavia toimintoja. Tuulivoimalan tai yhden turbiinin melutaso on todettu olevan melko alhainen. Tuulipuisto, jossa on 15 – 30 turbiinia, lisää kuitenkin alueen kokonaismelutasoa. Toiminnasta ei saa aiheutua melumäärää, joka alueella olevan muun meluntuoton kanssa ylittäisi melutason ohjearvot ja aiheuttaisi haittoja ympäristön asukkaille. Kiimassuon alueella on runsaasti lintuja, lähinnä lokkeja, jotka lentävät päivittäin Tammelan järviolueille. Lintujen mahdollisesti aiheuttamat vauriot ja huollon tarve turbiineille pitäisi ottaa huomioon toimintaa suunniteltaessa. Hankealueen sijainnin vaikutus Tammelan kunnan alueella olevaan lentoliikenteelle varattuun alueeseen tulee selvittää. Voimala-alueella liikkumisen pitää olla turvallista tai tarvittaessa pääsyä alueelle pitää rajoittaa. Turbiinien huolto tai jään kertyminen rakenteisiin saattaa aiheuttaa vaaratilanteita. *YVA-ohjelman täydennyksestä* antamassaan lausunnossa kuntayhtymä toteaa, että tehtyyn muutosesitykseen ei ole esitetty riittäviä perusteluita, jotta alueen laajennuksen välttämättömyyttä voisi arvioida. VE3:ssa toiminnan vaikutus ja merkittävyys alueella kasvavat. Laajemman alueen myötä toiminta-alueen vaikutuspiiriin tulee huomattavasti enemmän asukkaita ja erilaisia toimintoja kuin edellisissä vaihtoehtoisissa.

Metsähallitus näkee myönteisenä, että YVA-ohjelma on päädytty tekemään heti hankkeen alkuvaiheessa. YVA-ohjelmassa on esitetty

hankkeen vaikutuksia tarkasteltavaksi varsin kattavasti ja monipuolisesti. YVA-ohjelman laajuuteen ja kattavuuteen nähden ohjelman läpiviemiseen suunniteltu aikataulu vaikuttaa melko kunnianhimoiselta. Väljempi aikataulu antaisi varmasti paremmat mahdollisuudet YVA-ohjelmassa esitettyjen asioiden asianmukaiseen tarkasteluun. Metsähallituksen tehtävänä on huolehtia luonnonsuojelulain toteutumisesta hallinnoimillaan luonnonsuojelualueilla. Metsähallituksen hallinnassa ja hoidossa on hankkeen vaikutusalueella mm. Natura 2000 -verkostoon kuuluva Torronsuon kansallispuisto, joka kuuluu lisäksi kansainväliseen Ramsar-verkostoon. Verkoston tarkoituksena on suojella merkittäviä kosteikko- ja vesialueita. Kosteikot ovat maailman uhanalaisimpia elinympäristöjä. Torronsuon kansallispuiston näkökulmasta esiin nousee kaksi merkittävää asiaa: linnusto ja maisema. Näiden asioiden tarkastelu sisältyykin YVA-ohjelmaan. Torronsuon kansallispuisto on erittäin merkittävä alue linnustoltaan, niin pesivien kuin muuttavienkin lajien osalta. Keskeisenä syynä Torronsuon valinnassa Natura-verkostoon on juuri sen linnusto. Metsähallituksen näkemyksen mukaan YVA-ohjelmassa esitetty tarkastelun laajuus ei ole linnuston osalta riittävä. Toteutuessaan tuulivoimahankkeen vaikutukset eivät kosketa pelkästään vaikutusalueella pesivää lajistoa. Hankkeen vaikutukset koskevat merkittävällä tavalla myös kansallispuiston muuttavaa lintulajistoa. Muutamiiin maastokäynteihin ja aikaisemmin kerättyyn aineistoon perustuva arviointi ei ole riittävä muuttavan lintulajiston osalta. Jotta vaikutuksia muuttavaan lintulajistoon voitaisiin riittävällä varmuudella arvioida, tulisi olla käytössä riittävät havainnot ja tiedot muuttavien lintujen muutonaikaisesta käyttäytymisestä ja lentoreiteistä niin kevät- kuin syysmuutonkin osalta. Lisäksi Metsähallitus esittää, että maisematekijät otetaan YVA-ohjelmassa korostetusti huomioon siten, että tuulivoimahanke toteutuessaan rikkoo mahdollisimman vähän kansallispuistosta havainnoitavaa maisemaa. Keskeisiä perusteita kansallispuistoa perustettaessa ovat alueen luonnontilaisuus sekä ehyt ja kaunis maisema (luonnonsuojeluL 10 ja 11 §; 1096/1996). YVA-ohjelman täydennyksestä antamassaan lausunnossa metsähallitus toteaa, että hankealueen laajentaminen ja yksittäisten voimaloiden määrän pienentäminen VE2:een verrattuna antaa enemmän vaihtoehtoja voimaloiden sijoittamiselle. Sen vuoksi pitäisi kiinnittää entistä suurempi huomio yksittäisten voimaloiden sijoittamiseen maisemallisesta näkökulmasta, jotta maisemalliset haitat voidaan minimoida. Metsähallitus muistuttaa myös siitä, että tulee arvioida hankkeen vaikutukset lepakoihin. Torronsuon alueella elää merkittävä määrä lepakoita. Ne on määritelty EU:n luontodirektiivin liitteen II mukaan uhanalaisiksi lajeiksi. Tuulivoimahankkeilla on todettu olevan selviä vaikutuksia lepakkokantoihin. Entistä suurempi huomio on syytä kiinnittää myös YVA-ohjelman aikatauluun. On varmistettava, että kaikkien ohjelmaan sisältyvien asioiden asianmukaiseen arviointiin on käytettävissä riittävät ajalliset ja määrälliset resurssit, jotta arvioinnit voidaan tehdä luotettavasti.

Museovirastolla ei ole YVA-arviointiohjelmasta erityistä huomautettavaa. Suunnitellun tuulipuiston kahden vaihtoehdon (VE 1 ja VE 2) alueilta ei ole tiedossa muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita kulttuuriperintöön liittyviä erityisiä arvoja. Tuulivoimapuiston kaukomaisemien vaikutusten arviointiin, erityisesti Sukulan ja Häiviän historiallisten kylien osalta, tulee kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota. *YVA-ohjelman täydennyksestä* Museovirasto toteaa, että se on kulttuuriperinnön ja -ympäristön kannalta huono vaihtoehto. Tuulivoimaloita suunnitellaan erityisesti etelässä ja idässä varsin lähelle vanhoja, historiallisia kyliä. Museovirasto korostaa edelleen tuulivoimapuiston vaikutusten arvioinnin tärkeyttä kaukomaisemiin erityisesti Sukulan ja Häiviän historiallisten kylien osalta.

Hämeen liitto pitää tuulivoimahanketta myönteisenä ja erityisesti Forssan kaupunkiseudun kehitystä eteenpäin vievänä hankkeena. Tuulivoiman rakentaminen sopii erinomaisen hyvin Forssan seudun kehittämisen strategiaan, jossa ympäristöasiat ja ympäristöteknologiaan perustuva yrittäjyys ovat keskeisellä sijalla. Hämeen liitto valmistelee parhaillaan ensimmäistä vaihemaakuntakaavaa. Siinä yhteydessä on mahdollista käsitellä myös tuulivoimapuiston sijoittumista. Liitolla ei ole huomautettavaa YVA-ohjelman täydennyksestä.

Uudenmaan ELY-keskuksen Liikenne ja infrastruktuuri -vastuualue esittää lausunnossaan, että tuulivoimapuiston rakentaminen edellyttää useiden kymmenien yksittäisten vaativien erikoiskuljetusten järjestämistä turbiinien osien kuljettamiseksi kohdealueelle. Valtakunnallinen erikoiskuljetusten reittiverkosto ulottuu hankkeen vaikutusalueella Jokioistentielle asti. Arviointiselostuksessa tulee arvioida Jokioistentien ja Kii-massuontien liittymän soveltuvuutta erikoiskuljetusten välittämiseen ja esitellä mahdollisesti tarvittavat liittymän parantamistoimenpiteet. Myös sorapäälysteisten huoltoteiden kantavuus olisi tarpeen varmistaa ja dokumentoida selostuksessa ja osoittaa päälysteen soveltuminen isojen erikoiskuljetusten välittämiseen. Arviointiselostuksessa on lisäksi arvioitava valtakunnan voimalinjaan liittymisestä mahdollisesti aiheutuvat rakentamisen aikaiset liikennevaikutukset sekä huomioitava ja eriteltävä heijastuksista, vilkkumisesta ja välkehtimisestä mahdollisesti tieliikenteelle aiheutuvat haittavaikutukset. Vaihtoehto 2:n kohdalla on kiinnitettävä huomiota riittävän suoja-alueen jättämiseksi erityisesti kohdealueen kaakosta ohittavan seututie 282:n välittömään läheisyyteen. Yksittäinen tuulivoimala/turbiini tulee sijoittaa niin kauas maantiestä, ettei se mahdollisesti kaatuessaan yllä maantien suoja-alueelle, joka on pääsääntöisesti 20 m maantien keskilinjasta. Riskinä voi myös olla tuulimyllyn osien ja talvella mahdollisesti muodostuvan jään sinkoutuminen. *YVA-ohjelman täydennyksestä* lausunnonantaja pyytää hankevastavaa kiinnittämään huomiota tuulivoimaloiden suojaetäisyyksiin suhteessa kohdealuetta sivuaviin ja halkoviin maanteihin. Tuulivoimaloiden sijoittelua suunniteltaessa on otettava huomioon etenkin seututien 282 ja valtateiden 2 ja 10 ja yhdysteiden 2894 ja 13553 suoja-alueet. Yksittä-

nen tuulivoimala/turbiini tulee sijoittaa niin kauas maantiestä, että se ei kaatuessaan yllä maantien suoja-alueelle. Maantien suoja-alue on yleensä 20 m maantien keskilinjasta. Riskinä on tuulimyllyn osien ja mahdollisesti talvella muodostuvan jään sinkoutuminen. Riittävä etäisyys maantiestä saadaan kertomalla tuulivoimalan maksimikorkeus (torni + lapa) 1,5:llä ja lisäämällä lukuun maantien suoja-alue. Tuulivoimalaan mahdollisesti asennettavat lämmityslaitteet eivät vaikuta suojaetäisyyden pituuteen.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualue kiinnittää lausunnossaan huomiota mm. tuulivoimahankkeiden meluvaikutuksiin. Meluvaikutuksia selvittäessä tulee ottaa huomioon arviointiohjelmassa mainittujen seikkojen lisäksi tuulisuus- ja säädata sekä alueen kokonaismelu, sillä alueella sijaitsee jo ennestään melua aiheuttavaa toimintaa ja alueelle on lisäksi suunnitteilla uutta teollista toimintaa. Sääolosuhteisiin ja taustameluun, jotka vaikuttavat merkittävästi tuulivoimaloiden meluhaittoihin, tulee arvioinnissa kiinnittää erityistä huomiota etenkin niissä häiriintyvissä kohteissa, joissa tuulivoimaloiden melu ylittää 35 dB. Laskennalliset melutasot tulee määritellä eri vaihtoehdoille sekä päivä- että yöaikaan. Arviointiselostuksessa tulee selvittää, onko hankealueen vaikutuspiirissä yksityistalouksien talousvesikaivoja, joiden vedenlaatuun tai kaivojen antoisuuteen hankkeen rakentamisaikaiset työt voisivat aiheuttaa haittavaikutuksia. Arvioinnin yhteydessä on tarpeellista selvittää arviointiohjelmassa mainittujen kohteiden lisäksi myös vaikutusalueella mahdollisesti sijaitsevat muut terveydensuojelullisesti herkäät kohteet, kuten päiväkodit, koulut, sairaalat, vanhainkodit ja muut vastaavat laitokset, ja hankkeen vaikutukset niiden olosuhteisiin. Edellä luetellut kohteet sekä hankkeen vaikutusalueella sijaitsevat asuinrakennukset ja vapaa-ajan asunnot tulee olla selvästi nähtävillä kartoissa. Arviointiselostuksessa tulee käsitellä myös se, miten hoidetaan roottorien lapojen epoksi- ja hartsimateriaalin hävitys/kierrätys käytöstä poiston jälkeen, ja onko ko. materiaaleja mahdollista korvata haitattomammilla vaihtoehdoilla. Sosiaalisten (ihmisiin kohdistuvien) vaikutusten arvioinnissa on ensisijaisen tärkeää ihmisten osallistumismahdollisuuksien varmistaminen. Tuulivoima on asia, johon liittyy objektiivisen tiedon lisäksi runsaasti subjektiivisia käsityksiä, jopa pelkoja. Osallistumisen kautta kansalaisilla on mahdollisuus purkaa pelkojaan ja tuntojaan, joita tuulivoimalan rakentamiseen mahdollisesti liittyy. Sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa on tärkeää kiinnittää huomiota erilaisiin ihmisryhmiin sekä heidän tiedon- ja vuoropuhelun tarpeidensa selvittämiseen. Selvitystyö onkin suunniteltu käynnistettävän jo arviointiohjelmalla laadittaessa, mutta arviointiohjelmasta puuttuu kuitenkin asiaa koskeva seurantasuunnitelma. *YVA-arviointiohjelman täydennyksessä* antamassaan lausunnossa Etelä-Suomen aluehallintoviraston Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualue toteaa, ettei sillä ole lisättävää alun perin antamaansa lausuntoon.

Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri ry toteaa, että kotimaisen uusiutuvan energian tuottaminen on mitä kannatettavin ajatus. Tuulipuisto-hankkeelle on kuitenkin syytä etsiä toinen sijoituspaikka, sillä valtakunnallisesti arvokas Torronsuon kansallispuisto on muutaman kilometrin päässä ja on kokonaan tuulipuiston maisemavaikutusalueella. Jos tuulipuisto toteutuu suunnitellulla tavalla, se pilaa arvokkaan maiseman. Luonnontilaisella Torronsuolla on merkitystä kansainvälistäkin luontomatkailua kiinnostavana kohteena. Tuulivoimapuistoa ympäröivät alueet ovat tärkeitä muuttolintujen, erityisesti hanhien ja kurkien, levähdysalueina. Alue toimii näiden muuttoparvien kiitoratana. On myös syytä tehdä alueelta pätevä liito-oravakartoitus, jotta Suomen erityisvastuulla oleva laji pystytään ottamaan huomioon tuulipuiston rakentamisessa.

Fingrid Oyj toteaa, että arviointiohjelman kappaleessa 3.1 ”Keskeiset säädökset sekä tarvittavat luvat ja päätökset” tulee mainita tuulivoimapuiston liityntävoimajohtoon vaativat lupamenettelyt (rakentamislupa ja lunastuslupa). Tuulivoimapuiston liityntä sähköverkkoon on hankkeen olennainen osa, ja sen ympäristövaikutukset tulee selvittää riittävästi osana puiston meneillään olevaa YVA-menettelyä. Näin ollen laitoksen liityntätapa, liityntäpiste ja tarvittavien liityntävoimajohtojen sijainti tulee olla määriteltynä jo YVA-vaiheessa siinä määrin, että myös niistä aiheutuvat ympäristövaikutukset voidaan luotettavalla tavalla arvioida. Jos tuulivoimapuisto liitetään kantaverkkoon, liityntäpiste on Fingridin Forssan sähköasemalla. Muissa tapauksissa liityntäpiste on Fortum Sähkönsiirto Oy:n tai Forssan Verkkopalvelut Oy:n 110 kV:n verkossa. Fingridin voimajohtot ovat maankäyttö- ja rakennuslain 22 §:n tarkoittamia voimajohtoja.

Henkilö A muistutti Forssan lentopaikasta ja sen vaatimuksista. Ilmailukarttoihin on merkitty korkeat tuulivoimalat, koska potkurikoneiden minimilentokorkeus on 150 m maan pinnasta tai esteistä. Etäisyydet esteisiin korkeutena ja vaakasuuntaan on määrätty myös ilmailun ja lentäjien turvaksi.

Henkilö B on sitä mieltä, että koko hanke pitää jättää toteuttamatta eikä laajennusta pidä tehdä. Perusteluina hän toteaa, että sisämaahan tämänkokoisten asutuskeskusten lähelle ei pidä rakentaa näin massiivista tuulipuistoa. Forssan ja Jokioisten välillä on laajoja teollisuuskäyttöön muutettuja alueita, mutta myös vielä virkistyskäyttöön sopivia talousmetsiä. Suunniteltu valtava laitos merkitsisi niiden täydellistä häviämistä. Alueen pohjoispuolelle Forssan ja Jokioisten rajalle on jo nyt rakennettu suuri muuntaja- ja varavoimala-alue sähkölinjoineen, ja näiden kuntien välinen alue muuntuisi näin yhdeksi suureksi sähkövoimalaitoskompleksiksi ja alueen luonne muuttuisi nykyisestä täydellisesti. Tuuliturbiinit vaikuttaisivat pysyvästi etenkin Jokioisten kunnan maisemiin, tuhoaisivat näkymät omakotialueilta ja laskisivat asuntojen arvoa. Ne näkyisivät myös laajalti Tammelan Pyhäjärveltä, Jokioisten kartanon kulttuurimaisemista ja Torronsuolta ja tuhoaisivat näiden kansallismaisemien luonteen. Tampereella Näsinneula (150 m) hallitsee koko kau-

punkia. Tuulipuistosuunnitelma merkitsisi 25 Näsinneulaa. Maiseman menetyksen ohella turbiinien melu ja infraäänet aiheuttaisivat merkittävää haittaa. Jokioisten uusin omakotialue on alle kilometrin päässä läntisemmästä turbiinista. Useimmat ihmiset eivät halua tuuliturbiineita kotimaisemaansa pilaamaan. Ihmiset eivät halua asua sähkölaitosten takapihoilla. Torronsuo on Etelä-Suomen suurin kohosuo ja sijaintinsa ja arvokkuutensa sekä pääkaupunkiseudun läheisyyden takia Etelä-Suomessa Suomen tärkeimpiä Natura-alueita. Turbiinit näkyisivät koko Torronsuolle. Tuulimyllyjen siivet olisivat kolmena vuodenaikana uhka alueen linnustolle ja lepakoille. Jo tämä tekee hankkeesta toteuttamiskelvottoman ja EU-direktiivien vastaisen. Myös Jokioisten puolella oleva Pellilänsuo on linnustoltaan arvokas. Investoinnin eteneminen pysähtyy todennäköisesti valituskierteeseen, kun tosiseikat valkenevat suurelle yleisölle pääkaupunkiseudulla. Suunnitelmaa toteutetaan liian kireällä aikataululla ilman pätevää viestintää. Vain yksi Forssan lehden uutinen, asiakirjojen pito virastoissa ja vaatimaton yleisötilaisuus eivät ole avointa ja pätevää tiedotusta asutuskeskuksiin tulevasta 15 neliökilometrin tuulivoimapuistohankkeesta. Alueella on vähäinen korkeusero muuhun maastoon verrattuna. Paikkakunnalla pitkään asuneena ja ilmatieteen laitoksella työskennelleenä kirjoittaja väittää, että Jokioisten tuuliolot tuskin riittävät tällaisen jätti-investoinnin perustaksi. Mittaustuloksia ei ole esitetty julkisesti. Pelkkä kaupallinen arvio hankkeesta ei voi oikeuttaa tällaista kolmen kunnan maisemat perin pohjin tuhoavaa epärealistista suurhanketta. Sen jatkosuunnittelun rahoittamisesta tulee luopua heti.

Henkilö C katsoo, että tuulivoimapuiston meluvaikutuksia selvittäessä on otettava huomioon tuulen vaikutus melun etenemiseen ja usean tuulivoimalan aiheuttaman melun yhteisvaikutus silloin, jos ne tuottavat eri taajuuksella olevaa melua.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Hämeen ELY-keskuksen Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue antaa yhteysviranomaisen lausunnon arviointiohjelmasta täydennyksineen. Lausunnossa on YVA-lain 9 §:n mukaisesti tarvittaessa todettava, miltä osin arviointiohjelmaa on täydennettävä. Hankkeen ja sen vaihtoehtojen vaikutukset tulee selvittää arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon mukaisesti.

Yhteysviranomaisen lausunnon valmistelussa on otettu huomioon arviointiohjelman kuulemisvaiheessa annetut lausunnot ja mielipiteet. ELY-keskus lähettää kopiot niistä hankkeesta vastaavalle. Alkuperäiset asiakirjat säilytetään Hämeen ELY-keskuksessa.

Hankekuvaus

Hankekuvauksessa on esitelty tuulivoimapuiston rakentamista, käyttövaihetta ja toiminnan päättymistä eli hankkeen koko elinkaarta, kuten YVA-asetuksessa edellytetään. Kuvaus on kuitenkin varsin yleispiirtei-

nen, ja sitä pitää tarkentaa, kuten arviointiohjelmassa on esim. huoltotaidon sijainnin osalta luvattukin tehdä. Hankkeen rakentamisvaiheen liikennöinnin ja liikennemäärien kuvaus kuuluu myös hankkeen kuvaukseen. Myös mm. tuulivoimapuiston liityntä sähköverkkoon on hankkeen keskeinen osa, joka pitää kuvata. Tuulivoimapuiston rakentaminen, toiminta ja toiminnan päättymisen pitää kuvata niin selkeästi ja yksityiskohdallisesti kuin se meneillään olevassa suunnitteluvaiheessa on suinkin mahdollista, jotta hankkeesta aiheutuvat ympäristövaikutukset voidaan tunnistaa ja arvioida riittävästi. Esimerkiksi tuulivoimaloiden tekniset ratkaisut vaikuttavat oleellisesti meluun, joten tiedot mahdollisista voimalaitosten teknisiä toteutustapoja koskevista päätöksistä ovat tärkeitä pyrittäessä mahdollisimman oikeaan osuvaan ympäristövaikutusten arviointiin.

Hankkeen vaihtoehdot

Hankkeelle on tullut YVA-menettelyn aikana kaksi uutta hankevaihtoehtoa, VE3 ja toistaiseksi nimeämättä oleva neljäs vaihtoehto. Vaihtoehdot eroavat toisistaan lähinnä tuulivoimaloiden lukumäärän ja tuulipuiston sijoittumisen ja kokonaispinta-alan suhteen. Arviointiselostuksessa kaikki arvioitavat vaihtoehdot pitää kuvata kootusti ja selkeästi.

Jos mahdollista, hankkeen toteuttamatta jättämisen vaihtoehdossa olisi kuvattava sitä, kuinka tuulivoimapuistoa vastaava energiamäärä tuotettaisiin, jos hanketta ei toteuteta. Näin siitä saataisiin hankevaihtoehtojen kanssa vertailukelpoinen vaihtoehto. Muussa tapauksessa nollavaihtoehto on lähinnä alueen ja ympäristön nykytilan kuvaus. 'Vaikutukset ilmastoon' -luvussa on esitetty tuulivoiman korvaavan sitä osaa sähköntuotantoa, jonka käyttökustannukset ovat suurimmat, mikä arviointiohjelman mukaan on lähinnä hiililauhdevoimaa. Ainakaan Forssan lähi-alueella ei kuitenkaan ole hiililauhdevoimaloita. Se, mitä tuotantoa tuulivoimalla esitetään korvattavan, on perusteltava hyvin YVA-selostuksessa.

Hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin

Arviointiohjelmassa on mainittu hankkeeseen liittyvinä hankkeina Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy:n jätteenkäsittelykeskus eri laitoksineen, Envor Group Oy:n eri laitokset, Vapo Oy:n CHP-bioenergiailaitos, Etelä-Suomen Multaravinne Oy, Syrjänen Oy:n rakennusjätteen käsittelylaitos sekä Fenestra Oy.

Hankkeeseen liittyvät muut hankkeet pitää tunnistaa ja esitellä, jotta mm. havaitaan ja voidaan arvioida ja tuoda esiin hankkeiden mahdolliset yhteisvaikutukset tai seikkoja, jotka mahdollisesti vaikuttaisivat tavalta tai toisella hankkeen toteutumiseen. Jää kuitenkin epäselväksi, onko edellä esiteltyssä hankkeiden listauksessa ajateltu näitä seikkoja; ainakaan arviointiohjelmassa ei esimerkiksi esitetä hankkeiden yhteisvaikutusten selvittämistä. Arviointiselostukseen onkin syytä pohtia tarkemmin sitä, mitkä ovat YVA-asetuksen tarkoittamalla tavalla hankkeeseen liit-

tyviä muita hankkeita. Jos kaikki Kiimassuon ja sen lähiympäristön yritykset liittyvät tuulivoimahankkeeseen YVA-asetuksen tarkoittamalla tavalla, ne pitää myös esittää kattavasti. Lähiympäristössä on Fenestran (jolla on nykyisin enää kokoonpanotoimintaa) lisäksi esim. Pilvenmäen alueella myös mm. Saint-Gobain Isover Oy, Forssan lasivilla. Luettelosta puuttui ainakin Tammelan Sinipääsuon turvetuotantoalue. Etelä-Suomen Multaravinne Oy on nykyisin Envor Biotech Oy.

Luvun otsikkona on arviointiohjelmassa 'Liittyminen muihin hankkeisiin ja suunnitelmiin'. Yhtään suunnitelmaa ei kuitenkaan mainita. YVA-asetuksen mukaan arviointiselostuksessa pitää esittää hankkeen kanalta olennaiset luonnonvarojen käyttöä ja ympäristönsuojelua koskevat suunnitelmat ja ohjelmat. YVA-arvioinnissa ne ovat tarpeen, jotta voidaan todeta, kuinka hanke niitä toteuttaa tai on niiden kanssa ristiriidassa. Tässä yhteydessä on tarpeen tarkastella ainakin valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista.

Hankkeen toteuttamisen edellyttämät luvat

Arviointiohjelmassa on esitelty hanketta koskevien säädöksien ja lupien kohdassa myös edellä mainittujen yritysten ympäristölupia. Paitsi että tiedot ovat osin virheellisiä ne ovat myös tässä arviointiohjelmassa tarpeettomia. YVA-asetuksessa tarkoitetaan tässä kohdassa esitettävän vain YVA-menettelyssä olevan hankkeen toteuttamisen edellyttämiä suunnitelmia, lupia ja päätöksiä.

Hankkeen toteuttamisen edellyttämistä luvista puuttuivat tuulipuiston liityntävoimajohdon vaatimat lupamenettelyt eli rakentamislupa ja lunastuslupa. KytKentä sähköverkkoon edellyttää liittymissopimusta sähköverkon omistajan kanssa. Tuulivoimapuisto edellyttää myös lentoestelupaa Liikenteen turvallisuusvirastolta.

Kaavoitus

Erillisessä neuvottelussa on sovittu laadittavaksi Forssan, Jokioisten ja Tammelan kuntien yhteinen teemayleiskaava, joka käsittää tuulivoimalan turbiinien sijoittelun, tiestön ja sähkönn siirron turbiineilta muuntamoon ja verkkoon. Kutakin turbiinia koskevat määräykset ja sijoittelu merkitään karttaan riittävän täsmällisesti. Kunnat valmistelevat teemayleiskaavan yhdessä, mutta se käsitellään kuntakohtaisesti kunkin kunnan omissa elimissä.

Arviointiohjelman täydennyksessä Jokioisten kaavatilanne on esitetty virheellisesti.

Vaikutusalueen raja

Hankkeen eri vaikutuksista laajin vaikutusalue on todennäköisesti maisemavaikutuksilla. Arviointiohjelman täydennyksessä on esitetty vaihtoehdon 3 mukainen maisemavaikutusten tarkastelualue. Vaikutusalue pitää päivittää hankkeen uusimman laajennuksen mukaiseksi.

Ympäristön kuvaus

Ympäristön kuvaus tarvitaan pohjaksi vaikutusten tunnistamiselle ja vaikutusselvitysten kohdentamiselle, joten siinä pitää kertoa riittävän katta-

vasti arvioidun vaikutusalueen ympäristön nykytilasta. Sen vuoksi ympäristön nykytilan kuvauksen pitää kattaa laajimman hankevaihtoehdon mukainen vaikutusalue. Selostuksessa pitää täydentää nyt puuttuvia tai puutteellisia ympäristön nykytilatietoja vaikutusalueen asutuksen sijoittumisesta ja asukasmääristä sekä mahdollisista herkistä kohteista. Myös ympäristön liikenneväylien lähiympäristön asutus ja muut mahdolliset häiriintyvät kohteet on selvitettävä. Sijoittuminen pitää esittää selkeästi kartalla. Myös talousvesikaivoista, vaikutusalueen erilaisesta virkistyskäytöstä ja vaikutusalueen melutilanteesta pitää esittää ajantasaiset tiedot. Kulttuurisesti arvokkaita ja/tai maisemallisesti herkkiä kohteita tai alueita koskevia tietoja pitää tarkentaa, ja alueen mahdollisia muinaismuistoja koskevat tiedot pitää esittää.

Vaikutusalueen arvokkaista kasvillisuus- ja luontokohteista, alueen pesivästä ja muuttavasta linnustosta, lintujen muuttoreiteistä ja lepakoiden esiintymisestä pitää hankkia ja esittää ajantasaiset tiedot. Tuulivoimaloiden, huoltoteiden ja vastaavien alueilta pitää selvittää mahdolliset liitoravien lisääntymis- ja levähdyspaikat. ELY-keskuksella on tieto luontodirektiivin liitteen II lajeihin kuuluvan korpipohtosammalen esiintymästä hankkeen vaikutusalueella.

Arvioitavat vaikutukset

Arvioinnissa aiotaan esittää erikseen hankkeen rakentamisen ja toiminnan aikaiset vaikutukset, mikä on varmasti selkein ratkaisu. Vaikutusten arviointia pitää täydentää seuraavasti.

Pohjavedet

Jos hankkeen vaikutusalueella on yksityiskaivoja, on selvitettävä mahdolliset vaikutukset niihin.

Melu ja tärinä

Rakentamisen aikaisen liikenteen aiheuttama melu ja tärinä sekä mahdollisten räjäytysten tärinä pitää arvioida häiriintyvissä kohteissa.

Melun leviämisen arviointia on täydennettävä käyttäen melumallinnusyhdistä, joissa otetaan erityisesti huomioon säätilan aiheuttamat muutokset melun etenemisessä sekä alueen mahdollinen luonnollinen ja teollinen taustamelu. Meluvärikarttojen täydennyksenä on syytä esittää joissakin herkissä kohteissa yhden laskenta-arvon sijasta tilastollinen laskelma melun vuotuisesta määrästä. Tuulivoimaloiden melun leviämislaskennoista on tarkemmin ainakin julkaisussa Tuulivoimaloiden melun syntyvät ja leviäminen. Suomen ympäristö 4/2007, kirjoittaja Carla Di Napoli.

Melulaskelmia tulee verrata paitsi melun päivä- ja yöaikaisiin ohjearvoihin myös alueen nykyiseen melutilanteeseen.

Välkkyminen

Arvioinnissa on selvitettävä välkkymisestä ja heijastuksista myös tielikenteelle mahdollisesti aiheutuvat haittavaikutukset.

Maankäyttö

Arvioitaessa hankkeen vaikutuksia maankäyttöön on selvitettävä myös mm. se, kuinka hanke mahdollisesti rajoittaa esimerkiksi ympäristöön suunniteltua tai myöhemmin suunniteltavaa maankäyttöä.

Arvioinnissa on selvitettävä hankkeen aiheuttaman liikenteen vaikutuksia tiestölle ja tiestön soveltuvuutta hankkeen edellyttämille kuljetuksille. Vaikutukset metsätalouden harjoittamiseen pitää selvittää.

Maisema

Maisemavaikutuksia on tarpeen havainnollistaa kuvasovitteiden lisäksi myös karttapohjaisena tarkasteluna, jotta maisemaan kohdistuvat vaikutukset tulevat kattavasti selvitettyiksi.

Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset

Ohjelmassa esitetään, että ihmisten elinoloihin, viihtyvyyteen, talouteen ja elinkeinoihin kohdistuvat vaikutukset arvioidaan yleisötilaisuuksissa ja postitse jaettavien kyselylomakkeiden sekä haastattelujen pohjalta. On kuitenkin huomattava, että ihmisiin kohdistuvat vaikutukset eivät tarkoita ihmisten mielipiteitä, näkemyksiä ja pelkoja hankkeesta ja sen mahdollisista vaikutuksista, ja sen vuoksi ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin perusmenetelmiä eivät ole haastattelut ja kyselyt; niistä saa aineistoa parhaiten erilaisten vaikutusten *merkittävyyden* arviointia varten. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin perusaineistoa ovat muiden ympäristövaikutusten (melu, maisema, välkkyminen yms.) arvioinnista saatavat tulokset, joiden pohjalta on arvioitava niiden vaikutuksia ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen. Terveysvaikutukset aiotaan arvioida vertaamalla tuloksia ohjearvoihin ja tunnuslukuihin. On myös muistettava, että alle ohjearvojenkin oleva ympäristövaikutus voi aiheuttaa merkittävää viihtyvyyshaittaa. Läheskään kaikista ympäristövaikutuksista ei edes ole olemassa ohjearvoja tai tunnuslukuja.

Vaikutukset ilmastoon

Jotta voidaan arvioida vaikutuksia ilmastoon, on tärkeää määritellä oikein hankkeen toteuttamatta jättämisen vaihtoehto eli se, kuinka tuulivoimapuistoa vastaava energiamäärä tuotettaisiin, jos hanketta ei toteutettaisi. Hiilidioksidipäästöjä syntyy myös tuulivoiman rakentamisen ja huoltojen aikana, ja ne kuuluvat mukaan arvioitaviin ilmastovaikutuksiin.

YVA-menettelyn ja siihen liittyvän osallistumisen järjestäminen

Arviointimenettelyssä on tärkeää osallistuminen ja sen avulla saatava palaute. Osallistumismahdollisuus YVA-menettelyssä perustuu yleiseen tiedottamiseen eikä edellytä henkilö- tai kiinteistökohtaisia tiedotteita tai kirjeitä.

Tässä YVA-menettelyssä osallistumisen järjestäminen on ollut ongelmallista sen vuoksi, että tuulivoimaloiden määrä ja tuulivoimapuiston pinta-ala ovat muuttuneet merkittävästi menettelyn aikana. Kun YVA-ohjelma tuli vireille ja yhteysviranomaisen kuulutti sen nähtävillä olosta, vaihtoehtoja oli toteuttamatta jättämisen lisäksi kaksi: vaihtoehto 1:ssä 15 turbiinia noin 3,6 km²:n ja vaihtoehto 2:ssa 30 turbiinia noin 7,4 km²:n

alueella. Kuulutusajan päättyessä hankkeesta vastaava ilmoitti, että hankkeeseen on tullut mukaan kolmas vaihtoehto, jossa turbiinien määrä on 25 ja hankealueen pinta-ala noin 14,9 km². Koska muutos kaksinkertaisti hankealueen pinta-alan, yhteysviranomaisen katsoi parhaaksi kuuluttaa muutoksen YVA-ohjelman täydennyksenä ja pyytää siitä uudet lausunnot. Tämän uuden kuulutusajan loppupuolella hankkeesta vastaava pyysi järjestettäväksi hankkeen YVA-menettelyä ja kaavoitusta koskevan viranomaisneuvottelun. Se pidettiin 27.1.2011, ja siinä olivat läsnä ELY-keskuksen sekä Forssan, Jokioisten ja Tammelan kuntien edustajat. Tässä neuvottelussa kävi ilmi, että hanke oli edelleen muuttunut: nyt hankkeessa suunnitellaan 35 turbiinia alueelle, joka käsittää kolmannen vaihtoehdon mukaisen alueen ja sen itä- ja länsipuolella olevat laajennusalueet: Jokioisilla taajaman ja Peltosuo- etelä- ja lounaispuolella valtatie 10 eteläpuolella olevan metsäselänteen sekä Tammelan ja osin Forssan puolella lähes Tammelan Pyhäjärveen ulottuvan metsäselänteen. Uudesta laajennusalueesta ei ole vielä pinta-alatietoja. Kartta on tämän lausunnon liitteenä.

On tärkeää, että lausunnon antajat ja mielipiteen esittäjät saavat tiedon ja voivat esittää näkemyksensä arvioitavasta hankkeesta. Arvioitava hanke saattaa kuitenkin YVA-menettelynkin aikana muuttua ja vaihtoehtoja voi tulla lisää, kuten tässä hankkeessa on käynyt, koska YVA-menettely kuuluu vielä hankkeen suunnitteluvaiheeseen. On järkevää arvioida ympäristövaikutukset mahdollisimman tuoreen hankesuunnitelman mukaisesti, mutta ongelmallista on se, jos lausunnon antajat ja mielipiteen esittäjät eivät ole saaneet uusista suunnitelmista tietoja eivätkä ole voineet esittää niistä näkemyksiään. Yhteysviranomaisen ei kuitenkaan tehnyt enää 26.1.2011 tietoonsa tulleen hankkeen muutoksen vuoksi kolmatta kuulutusta YVA-ohjelmavaiheen nähtävillä olosta eikä pyytänyt siitä lausuntoja, jotta YVA-menettely ei arviointiohjelmavaiheessa venyisi kohtuuttomasti.

Yhteysviranomaisen katsoo, että osallistumismahdollisuudet voidaan hankkeen muuttumisesta huolimatta kuitenkin vielä YVA-menettelyn tässä vaiheessa turvata kohtuullisella tavalla, sillä arviointiselostuksen tullessa nähtäville tulee uudelleen mahdollisuus lausuntojen antamiseen ja mielipiteiden esittämiseen. YVA-menettely on myös sovitettu yhteen kuntien yhteisen teemayleiskaavan valmistelun kanssa, ja kaavoitukseen sisältyvä osallistuminen osaltaan lisää kansalaisten ja yhteisöjen mahdollisuuksia hanketta koskevien näkemystensä esille tuomiseen.

Arvioinnin aikataulu Arvioinnin aikataulu pitää päivittää muuttuneen tilanteen mukaiseksi.

Aineistot ja raportointi Arviointiohjelma ei ollut kovin havainnollinen. Arviointiselostukseen pitää lisätä tekstin havainnollistamista esimerkiksi kuvin, kaavioin ja kartoin; karttojen pitää olla selkeitä ja varustettuja kunnollisilla karttamerkinnöillä ja -selityksillä.

Lausunnon nähtävillä olo

ELY-keskus lähettää yhteysviranomaisen lausunnon tiedoksi lausunnon antajille ja mielipiteen esittäjille. Lausunto tulee nähtäville ELY-keskuksen verkkopalveluun osoitteeseen www.ely-keskus.fi/hame/yva > Vireillä olevat YVA-hankkeet.

Johtaja

Harri Kallio

Yksikön päällikkö

Riitta Turunen

LIITTEET

Maksun määräytyminen ja maksua koskeva muutoksenhaku
Laajennusalueen kartta

TIEDOKSI

Lausunnon antajat ja mielipiteen esittäjät
Someron kaupunginhallitus
Suomen ympäristökeskus (ja 2 kpl arviointiohjelmaa)

LIITE

MAKSUN MÄÄRÄYTYMINEN JA MAKSUA KOSKEVA MUUTOKSENHAKU

Maksun määräytyminen

Maksu määräytyy valtioneuvoston asetuksessa (1097/2009) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2010 olevan maksutaulukon mukaisesti.

Maksua koskeva muutoksenhaku

Maksuvelvollisella, joka katsoo, että maksun määräytymisessä on tapahtunut virhe, on oikeus vaatia siihen oikaisua Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta (ELY-keskus). Oikaisuvaatimus on toimitettava ELY-keskukselle kuuden (6) kuuden kuukauden kuluttua maksun määräämisestä. Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava oikaisua vaativan nimi, asuinpaikka ja postiosoite, vaatimus maksun muuttamiseksi sekä oikaisuvaatimuksen perustelut.

Oikaisuvaatimus on oikaisuvaatimuksen tekijän ja oikaisuvaatimuksen muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava. Jos ainoastaan laatija on allekirjoittanut oikaisuvaatimuksen, siinä on mainittava myös laatijan nimi, asuinpaikka ja postiosoite. Oikaisuvaatimus voidaan toimittaa ELY-keskukseen myös sähköisessä muodossa. Kun sähköisessä asiakirjassa on riittävät tiedot lähettäjistä, sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella eikä myöskään ns. sähköistä allekirjoitusta tarvita.

Oikaisuvaatimukseen on liitettävä maksun määräämisen perusteena oleva asiakirja alkuperäisenä tai jäljennöksenä.

Omalla vastuullaan oikaisuvaatimuksen voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Kirjallinen oikaisuvaatimus on jätettävä postiin tai sähköinen oikaisuvaatimus lähetettävä siten, että se ehtii perille oikaisuvaatimustajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Hämeen ELY-keskuksen Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen postiosoite on PL 29, 15141 Lahti ja käyntiosoite Kirkkokatu 12, Lahti, tai PL 131, 13101 Hämeenlinna ja käyntiosoite Birger Jaarlin katu 15, Hämeenlinna. Sähköposti toimitetaan osoitteeseen kirjaamo.hame@ely-keskus.fi.

Sovelletut oikeusohjeet

Valtion maksuperustelaki (150/1992)

Laki valtion maksuperustelain muuttamisesta (961/1998)

Valtioneuvoston asetus (1097/2009) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2010

Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003)